

Osadzony na gruncie krytycznych studiów nad zdrowiem, niniejszy projekt ma na celu analizę narracyjnych tożsamości profesjonalnych polskich psychiatrów dziecięcych. Zgodnie z tezą, iż "zawód jest jak soczewka, w której koncentrują się procesy społeczne" (Sarapata, 1965), jego główna hipoteza mówi o doświadczeniu przemian w tożsamości profesjonalnej współczesnego psychiatry. Definicje dotyczące zdrowia odzwierciedlają preferowane systemy wartości, określają zależności między tym, co normalne, a tym, co dysfunkcyjne, czy też wskazują preferowany model interakcji między jednostką, grupą, instytucjami lub systemem jako takim. Podobnie jak koncepcje zdrowia są odbiciem szeregu czynników określających daną kulturę, tak też status zawodów medycznych w konkretnym kontekście może oferować wgląd w mobilność klasową, funkcjonujące stereotypy, uprzedzenia, wyobrażenia czy znaczące opowieści. Zarówno jako dyscyplina, jak i część kultury medycznej, psychiatria boryka się z poważnymi wyzwaniem. Jak pokazują badania, jest ona najbardziej stygmatyzowaną dziedziną medycyny, co niesie ze sobą szereg konsekwencji dla lekarzy: psychiatrzy doświadczają znaczącej stygmatyzacji zarówno antycypacyjnej, jak i autostygmatyzacji. Większość komunikatów medialnych dotyczących szeroko pojętego "kryzysu psychiatrii" porusza kwestię niewystarczającego finansowania, braku infrastruktury i ogromnych deficytów kadrowych. Studenci medycyny rzeczywiście nie wydają się być zainteresowani podejmowaniem kształcenia w tej dziedzinie. Zarówno na poziomie lokalnym, jak i międzynarodowym, stanowi to jeden z fundamentów kryzysu ochrony zdrowia psychicznego. Ten trend uległ drastycznej eskalacji w polskim publicznym sektorze psychiatrii dzieci i młodzieży. Od roku 2016 kryzys ten stał się jednym z najchętniej podejmowanych tematów na łamach polskich mediów. Abstrahując od faktycznych, wymiernych aspektów kryzysu, uzyskane przez nas wstępne analizy wskazują na możliwość oddziaływania na niego wielu innych czynników. Są one w znacznej mierze powiązane ze specyfiką psychiatrii jako dziedziny medycznej i jej kontekstem społeczno-kulturowym. W swoich wypowiedziach medialnych z ostatnich lat, polscy psychiatrzy ujawniali o wiele więcej, niż dobrze już znane problemy publicznej opieki psychiatrycznej. Przeanalizowane dyskursy obfitowały w opowieści o wewnątrzgrupowych konfliktach międzypokoleniowych, wyzwaniach etycznych czy rozterkach dotyczących systemów wartości. Jeżeli potraktować te motywy jako wyłaniające się z konkretnego dyskursu, wówczas zauważalny staje się wspólny mianownik: narracje o doświadczeniu przemian w obrębie tożsamości zawodowej współczesnych psychiatrów. Jakkolwiek w debacie publicznej dominują głosy dotyczące kwestii finansowych, to lekarze nieustannie podkreślali, że "to nie jest kwestia pieniędzy". Uważając, że taki głos zasługuje na uwagę, chcemy stworzyć przestrzeń do jego rozwinięcia i wnikliwej analizy. Dlatego też, bazując na wynikach dotychczasowych prac badawczych, proponujemy przeprowadzenie interdyscyplinarnego studium jakościowego, opartego na dorobku krytycznych studiów kulturowych, psychologii narracyjnej, antropologii organizacji i socjologii medycyny. Badanie to składa się z dwóch części (1) wstępna obserwacja uczestnicząca przeprowadzona w polskich szpitalach, której celem jest przygotowanie wyczerpującego opisu etnograficznego oraz (2) badanie narracyjne, oparte na wywiadach w stylu LIS (McAdams, 2007) prowadzonych z osobami związanymi zawodowo z polską psychiatrią dziecięcą, w celu eksploracji profesjonalnych tożsamości narracyjnych. Postulaty humanizacji medycyny, dotyczące zwykle sfery praktyk i relacji, są w znacznej mierze efektem krytycznej oceny funkcjonowania systemu medycznego. Wiele z badań nad kondycją psychiatrii, w tym także polskiej psychiatrii dziecięcej, omija mniej oczywiste, lecz istotne aspekty. Wstępne wyniki analiz pokazują pewną zmianę w sposobie opowiadania o zawodzie, eksponującą różnorodność doświadczeń i perspektyw psychiatrów. Nie są już przedstawiani wyłącznie w roli biernych obserwatorów, a jako aktywnych uczestników i głównych bohaterów historii. Wpływ mechanizmów gospodarki neoliberalnej, rozpowszechnienie stereotypów czy stygmatyzacja zaburzeń psychicznych, przyczyniają się do spadku zainteresowania psychiatrią ze strony studentów medycyny. Celem tego projektu jest naświetlenie fundamentalnej złożoności doświadczeń profesjonalistów zdrowia psychicznego. Tego rodzaju gest upodmiotowienia lekarzy wpisuje się, naszym zdaniem, w ów szeroki postulat humanizacji medycyny. Badanie to ma istotne znaczenie dla rozwoju dyscypliny, gdyż krytyczne studia nad zdrowiem są nadal niedostatecznie rozpowszechnione w polskim kulturoznawstwie. Pomimo swojego podstawowego charakteru i centralności wartości eksploracyjnej, rezultaty tego projektu mogą znaleźć szerokie zastosowanie. Ustalenia mogą pomóc w opracowaniu działań zmierzających do zmiany obecnej sytuacji lekarzy, poczynając od kształcenia akademickiego, a skończywszy na instytucjonalnym, strukturalnym wsparciu i przedsięwzięciach związanych z opieką zdrowotną. Oczekuje się także, że niniejszy projekt może przyczynić się do zapoczątkowania kolejnych lokalnych działań badawczych ukierunkowanych na praktyczne zastosowania, demonstrując tym samym potencjał antropologii w angażowaniu się w "naglące" kwestie społeczne. Wnikając w narracje psychiatrów dziecięcych, zamierzamy zwrócić uwagę na interakcje zachodzące między dynamiką kulturową i tożsamościami profesjonalnymi polskich psychiatrów. Wykorzystując metody jakościowe, jak obserwacja uczestnicząca czy wywiad narracyjny, będziemy realizować pogłębione analizy doświadczeń psychiatrów dziecięcych, zmierzające do poznania ich osobistych przeżyć, wyzwań i wpływów na ich karierę zawodową. Dzięki temu zamierzamy wzbogacić stan obecnej wiedzy na ten temat, a także przyczynić się do poprawy opieki zdrowotnej.